

DIDACTIC - "A SCIENCE OF EDUCATION THROUGH TRAINING"

Mirabela Rely Odette CURELAR

Associate Professor PhD "Constantin Brâncuși" University of Târgu-Jiu

ABSTRACT: THE PEDAGOGY COURSE OF 1988 OF THE UNIVERSITY OF BUCHAREST CALLS DIDACTICS OR THE GENERAL THEORY OF INSTRUCTION, AS "THE FUNDAMENTAL PEDAGOGICAL SCIENCE, CONCERNED WITH THE PROCESSUAL SIDE OF EDUCATION" [3, P. 101]. THE COURSE ALSO PROPOSES OTHER NAMES FOR DIDACTICS: SCIENCE OR THEORY OF THE EDUCATIONAL PROCESS; SCIENCE OR THEORY OF TEACHING AND LEARNING IN ALL FORMS AND AT ALL LEVELS OF EDUCATION; SCIENCE OF EDUCATION THROUGH EDUCATION; GENERAL THEORY OF INSTRUCTION; THEORY OF TEACHING AND LEARNING LEADERSHIP; SCIENTIFIC STUDY OF THE ORGANIZATION OF LEARNING SITUATIONS.

KEY WORDS: LEARNING, TRAINING, EDUCATION, INSTRUCTION, EDUCATION.

INTRODUCERE

Dacă la început accepțiunea termenului (sau a derivatelor acestuia) era oarecum restrictivă: gr. *didaskein* „a învăța”; *didaktikos* „instruire”; *didasko* „învățare”, „învățămînt”; *didastike* „arta învățării” – neputîndu-se opera o distincție clară față de pedagogie – treptat, **didactica** a dobîndit înțelesul de «teorie generală a procesului de învățămînt» care „studiază și fundamentează științific analiza, proiectarea, desfășurarea și evaluarea predării și învățării ca proces de instruire și educare, atît în școală și alte instituții, cît și prin autoinstruire”. (M.Ionescu, *Discursuri creative in predare si invatare*, 2000 p.23)

În literatura de specialitate, alături de **didactica specialității** se vehiculează termeni precum: **metodică, metodologie, pedagogia specialității și tehnologie didactică**.

In pedagogia romaneasca, teoria si medodologia instruirii este sinonima cu didactica. insusirii unei categorii de performante specifice, [Seel, 10, p. 12].

Dictionarul de pedagogie” din 1979 oferă câteva definiții:

- didactica este o disciplina pedagogica (dupa unii pedagogi, numai un capitol al pedagogiei generale), al carei obiect de studiu este invatamantul organizat in institutii scolare;
- didactica este stiinta organizarii si desfasurarii instructiei si educatiei in scoala;
- didactica studiaza procesul de invatamant, ca proces de cunoastere si formare, sistemul de invatamant, ca ansamblu al institutiilor de instructie si educatie; principiile didactice; continutul invatamantului; metodele de invatamant; formele de organizare a procesului de invatamant; tehnologia didactica; raporturile profesor- elev si rolul profesorului in procesul de invatamant; arhitectura scolara;
- didactica contemporană este mai ales o didactica activă, care urmareste dezvoltarea capacitatilor intelectuale, morale si fizice, in cadrul unui invatamant cu prioritate formativ. Didactica are ca subramuri didacticile speciale care studiaza organizarea si desfasurarea

specifica a invatarii la un obiect sau altul [<https://www.scrigroup.com/didactica-pedagogie/DIDACTICA-SAU-TEORIA-INSTRUIRI92634.php>].

CONȚINUT

"Atracția degetică" [Ana-Maria Dudău, Expressive values of non-personal verbal forms, Supplement 1/2019, p.141].se consolidează pe opiniile unor pedagogi de seamă:

Ioan Nicola apreciază că didactica poate fi considerată drept teorie științifică a procesului de învățământ, ea reflectând, pe de o parte, relațiile dintre laturile acestuia, iar pe de alta parte, interdependența dintre acest proces și contextul social în care se desfășoară [14, p. 269]. Didactica se preocupă de mecanismele interne ale procesului de învățământ care asigură acestuia un echilibru și o finalitate pedagogică în concordanță cu cerințele sociale și cu cele mai noi cuceriri ale psihologiei [14, p. 272].

E. Noveanu consideră didactica știința pedagogică fundamentală care definește și analizează conceptele de bază, stabilizate epistemic la nivelul unei "teorii a instruirii care este o subteorie a teoriei despre educație": proces de învățământ; obiective pedagogice; conținutul învățământului; metodologia didactică; evaluarea didactică; proiectarea pedagogică (a procesului de învățământ) [6, p. 98].

Ioan Cerghit apreciază că didactica are înțelesul de știință sau teorie a procesului de învățământ; știința sau teorie a predării și învățării în toate formele și pe toate treptele învățământului; teoria conducerii procesului de predare – învățare sau teorie generală a instruirii.

Cursul de pedagogie din 1988 al Universității București denumește didactica sau teoria generală a instruirii "știința pedagogică fundamentală preocupată de latura procesuală a învățământului" [3, p. 101]. Cursul propune și alte denumiri pentru didactica: știința sau teorie a procesului de învățământ; știința sau teorie a predării și învățării în toate formele și pe toate treptele învățământului; știința a educației prin învățământ; teoria generală a instruirii; teoria conducerii procesului de predare și învățare; studiul științific al organizării situațiilor de învățare.

Unele dintre definițiile oferite didacticii exprimă și obiectul de studiu al acesteia.

Wincenty Okón consideră că obiectivul didacticii este:

a) să analizeze: scopurile și conținutul instrucției, procesul de învățământ și principiile acestuia;

b) să facă cunoscute: metodele și mijloacele de învățământ, organizarea învățământului, planificarea muncii didactice, personalitatea profesorului [9, p. 20].

În vederea delimitării conceptuale a domeniului didacticii este necesar să se specifice sensurile actuale ale conceptelor de învățământ și instruire [9, p. 20-22):

Învățământ:

- principala formă de organizare a educației; proces de instruire și educație în școală, organizat și desfășurat pentru a realiza obiectivele pedagogice ale educației școlare, stabilite la nivel de sistem și de proces (Miron Ionescu);

- domeniu în care este valorificată structura acțiunii educaționale la nivelul corelației funcționale dintre cadrele didactice și elevi, exercitată în numeroase și variate situații educaționale (G. Mialaret, 1992);

- ansamblul instituțiilor școlare dintr-o țară care participă la organizarea arhitecturii școlare prin proiectarea unor cicluri, orientări, filiere, realizabile la nivelul unor structuri

specifice educatiei/instruirii formale, dar si neformale ("Dictionnaire encyclopédique de l'éducation et de la formation", 1994).

Instruire: concept corelat in principal cu invatamantul si utilizat frecvent cu cel putin trei nuantari:

- instruire generala: activitate de inzestrare cu competente si cunostinte din domeniile culturii, stiintei, tehnicii si de aplicare a lor in practica;

- instruire profesionala: activitate al carei scop este insusirea unei specialitati, a unei profesii concrete; ea se bazeaza pe insusirea cunostintelor profesionale, pe formarea abilitatilor profesionale si pe dezvoltarea interesului si preocuparilor legate de profesia respectiva;

- autoinstruire: instruire realizata prin efort propriu, in afara unei institutii si in absenta indrumarii unei persoane din afara.

Etimologic, termenul "instruire" provine din latinescul *instruo* si inseamna aranjament, aranjare, constructie, intemeiere, *instructia* devenind o constructie a spiritului, a intelectului, "constructia unor structuri cognitive, operationale" (Skinner).

Ioan Neacsu defineste in mod operational instruirea "ca procesul prin care mediul unui subiect este deliberat manipulat pentru a invata sa fie capabil sa emita sau sa se angajeze intr-un comportament specific, in conditii specifice si cu raspunsuri specifice situatiei" [Skinner, 13, p. 64].

I. Cerghit analizeaza urmatoarele abordari ale instructiei:

- activitate de transmitere a cunostintelor (abordarea traditionala);
- activitate de dirijare a invatarii;
- mod de organizare a situatiilor de instruire;
- proces de formare a structurilor mentale;
- proces de constructie a cunostintelor prin interactiune sociala.

Considerarea didacticii drept stiinta si arta (in sens de maiestrie didactica) conceperii, organizarii si desfasurarii cu succes a procesului de invatamant sau al predarii - invatarii eficiente, a condus la asocierea didacticii cu teoria instruirii, atat prin obiectul comun de studiu, cat si datorita absentei termenului de didactica in literatura de specialitate anglo-saxona [10, p. 29].

Sorin Cristea considera ca obiectul de studiu al didacticii generale vizeaza definirea procesului de invatamant din urmatoarele perspectivele [6, p. 99]:

- caracteristici generale si dimensiuni specifice;
- structura de functionare, bazata pe corelatia obiective - continut - metodologie - evaluare;
- sistem de proiectare dezvoltat la nivelul activitatii didactice/ educative, realizata in mediul scolar si extrascolar.

Conceptul "didactica" apare in literatura pedagogica a secolului XX sub diferite acceptiuni [9, p. 19]:

- teorie a instructiei (Paul Barth);
- domeniu superpozabil cu educatia intelectuala, realizata prin valorile culturii (F. X. Eggersdorfer, G. G. Antonescu);
- domeniu care studiaza instruirea, ca proces logic de invatare, cu consecinte practice imediate (W. Lay);
- disciplina care include educatia si realizeaza pregatirea elevilor in conformitate cu idealul de om postulat de catre societate (G. Kerschensteiner, A. Ferriere);

- o pedagogie practica (o suma de norme profesionale pentru tot ce au de realizat profesorii in cariera lor, individual sau impreuna, spre a o face mai eficienta) (A. Matthias);
- metodologia generala si speciala a invatamantului (F. Collard);
- teorie a cultivarii individului (O. Willmann);
- teorie a procesului de instructie si educatie in scoala, teoria invatamantului (R. Titone, H. Klein, Nagy Sandor, B. Esipov, N. Boldirev, Zankov);
- stiinta si arta predarii (Buysse), [10, p. 28];
- stiinta si arta conceperii, organizarii si desfasurarii cu succes a procesului de invatamant sau a predarii – invatarii eficiente (Halpert), [10, p. 28];
- o teorie practica, reflexiva si totodata tehnica, orientata spre o veritabila complementaritate epistemologica: axiologica, psihologica, sociologica si tehnica (Durkheim);
- stiinta predarii si invatarii (H. Schaub, K. Zenke), [17, p. 68];
- disciplina pedagogica care se ocupa de studiul procesului de invatamant intr-un context educational deliberat si organizat (Torre), [10, p. 11];
- stiinta avand drept obiect sprijinirea invatarii (in mod institutionalizat si organizat), in scopul insusirii unei categorii de performante specifice, Bildung (Seel), [10, p. 12].

Teoria instruirii defineste *conceptele de baza ale didacticii generale* (E. Noveanu), [6, p. 366]: procesul de invatamant, obiectivele pedagogice, continutul invatamantului, metodologia didactica, evaluarea didactica, proiectarea pedagogica/ a procesului de invatamant.

I. Nicola (1994) sistematizeaza urmatoarele *probleme de care se preocupa didactica* [14, p. 270-271]:

a) *Continutul procesului de invatamant* (volumul si calitatea cunostintelor):

- didactica priveste criteriile pe baza carora se efectueaza selectarea si ordonarea cunostintelor, astfel incat sa fie in concordanta cu cerintele sociale si sa asigure integrarea individului in viata sociala;

- didactica se concentreaza asupra elaborarii metodologiei necesare intocmirii planurilor de invatamant, a programelor si manualelor scolare;

b) *Tehnologia desfasurarii procesului de invatamant* (ansamblul principiilor, metodelor, procedeelelor, mijloacelor si formelor de organizare folosite in vederea transmiterii si asimilarii cunostintelor);

- didactica se concentreaza asupra problemei: cum poate fi transmisa o cantitate de informatii pentru a putea fi invatata mai usor si mai eficient si cum ar putea fi structurat un corp de cunostinte pentru a putea fi inteles de catre cel care invata?

c) *Asigurarea unui echilibru functional intre predare si invatare*;

- didactica este interesata de eficientizarea predarii in vederea asigurarii invatarii la elev; "imbogatita prin punctul de vedere social, didactica obliga profesorii sa utilizeze forte sociale susceptibile de a completa si intari efectele comunicarii pedagogice" (G. Leroy, 1974).

Asadar, *Didactica* se foloseste de cunostinte (concepte, idei, teorii, modele, metode, principii, legitati) apartinand diferitelor domenii: psihologiei (cunostinte despre insusirile psihicului, posibilitati de dezvoltare, mecanisme de invatare, notiuni de psihologie sociala), biologiei si fiziologiei (cunostinte despre crestere, dezvoltare, maturizare), antropologiei, geneticii, teoriei cunoasterii, stiintelor socio-umane, matematicii, logicii, ciberneticii, informaticii etc. Domeniile teoretice si conexiunile acestora se dezvolta permanent si in interiorul disciplinelor educatiei, didactica fiind in stransa corelare cu pedagogia varstelor, cu educatia permanenta, a timpului liber si a profesiei.

Sintagma *didactica specialității* se referă la toate aspectele generale și speciale ale procesului de însușire a conținuturilor unor discipline: obiective, conținuturi, strategii, categorii de lecții, modele de structurare a demersului didactic, de proiectarea activității didactice, de evaluarea performanțelor atinse de elev, asupra cărora sînt centrate, de altfel, toate eforturile factorilor educaționali. Se realizează, astfel, o deschidere a disciplinei și înspre problematica finalităților învățării.

Didactica limbii și literaturii române – o didactică specială – își limitează sfera de investigație la domeniile limbă, literatură și comunicare orală/scrisă ale disciplinei noastre, adaptează modalitățile specifice de lucru la diferitele cicluri curriculare, are deopotrivă „un caracter teoretic și aplicativ” și un pronunțat conținut formativ. (V.Goia, 2000, p.14)

Obiectul disciplinei este „problematica amplă implicată în procesul instruirii teoretice și practice, conștiente și active, a limbii române literare ca instrument de cunoaștere și comunicare; pe de altă parte, acest proces înseamnă și familiarizarea elevilor cu literatura română, pe baza unor modele reprezentative, din diferite etape ale dezvoltării acesteia” (C.Parfene, 1999, p.14).

Didacticile speciale, derivate din teoria generală a procesului de învățămînt, aplică discursul didactic general în predarea-învățarea diferitelor discipline de învățămînt. Între didacticile speciale și didactica generală se stabilesc „raporturi de interdependență și complementaritate” (M.Stanciu, 2003, p.6).

Pornind de la etimologia cuvîntului (gr. *methodos* „cale, drum”), termenii *metodică* și *metodologie* au caracter restrictiv și nu acoperă toate aspectele procesului de predare-învățare-evaluare. Termenul *de tehnologie didactică* a fost utilizat începînd cu anii '70, cînd, în procesul predării-învățării, s-au folosit mijloace audio-vizuale diverse, care au îmbogățit tehnicile de învățămînt prin utilizarea „mașinilor” și „aparaturilor” în „laboratoarele fonetice” așa numitele „mental mechanisms” (Manasia, 2020, p.24).

Ioan Bontas denumeste didactica “știința instrucției prin învățămînt” sau “știința educației prin instrucție”; “didactica studiază, într-un ansamblu coerent componentele procesului de învățămînt (predării-învățării) și anume: esența procesului de învățămînt, conținutul, principiile (legăturile) didactice, mijloacele de învățămînt, metodele didactice, formele de activitate didactică (organizare a procesului de învățămînt) și evaluarea cunoștințelor” [1, p. 92].

Miron Ionescu apreciază de asemenea, că didactica reprezintă azi o ramură complexă a științelor educației care studiază și fundamentează științific analiza, proiectarea, desfășurarea și evaluarea predării și învățării ca proces de instruire și educare, atât în școli și în alte instituții, cât și prin autoinstruire [9, p. 23].

Urmărind evoluțiile interne și externe ale pedagogiei, în opinia lui Dan Potolea se impune un model al științelor educației, folosind criteriul epistemologic [15, p. 29]:

- a) Discipline pedagogice fundamentale: Introducere în pedagogie (I.P.); Teoria și metodologia curriculumului (T.M.C.); Teoria și metodologia instruirii (T.M.I.); Teoria și practica evaluării (T.P.E.);
- b) Discipline pedagogice particulare: Pedagogie școlară (prescolară); Pedagogia învățămîntului superior; Metodicele (didacticile speciale); Pedagogia socială etc.
- c) Științe specializate ale educației: Istoria învățămîntului și istoria doctrinelor educației; Pedagogie comparată; Metodologia cercetării educației; Orientare școlară și profesională etc.

- d) Științe ale educației interdisciplinare: Psihologie educațională; Sociologia educației; Filosofia educației; Antropologia culturală a educației; Management educațional etc.

CONCLUZII

Fiind o disciplină psihopedagogică, didactica limbii și literaturii române interferează cu științele educației și cu psihologia educației de la care preia date, noțiuni și concepte pe care le utilizează în procesul instruirii. Sînt informații din domeniul psihogenezei, al cercetărilor privind motivația și motivarea, din domeniul teoriilor învățării sau al principiilor procesului de învățămînt. Didactica specială vehiculează apoi noțiuni și concepte precum: ideal educațional, finalități obiective cadru, de referință, competențe generale și specifice, obiective operaționale, resurse materiale și procedurale, mod de organizare, forme de evaluare etc. pe care științele educației i le furnizează.

Științele limbii și literaturii – lingvistica generală, pragmatica lingvistică, gramatica limbii române, teoria literaturii, istoria literaturii teoriile receptării etc. – oferă materialul pe care didactica specialității îl selectează, prelucrează și adaptează nevoilor școlii, găsind cele mai potrivite modalități și forme de predare-învățare-evaluare ale conținuturilor disciplinei.

Această interdependență îi conferă statutul de disciplină „de frontieră”, „de graniță” care însă se îmbogățește mereu „pe baza generalizării practicii școlare”, fiind orientată în egală măsură, teoretic și practic (cf. V.Goia, 2000,p.12).

BIBLIOGRAFIE

- Cerghit, I., Metode de învățămînt, EDP, București, 1980,ed. aII-a,1998. <https://alss.utgjiu.ro>
- Curelar M.R.O., Stamatoiu S.P., Abordări didactice în predarea limbii și literaturii române, Ed. Academica Brâncuși, Tg-Jiu, 2022.
- Ana-Maria, Dudău, EXPRESSIVE VALUES OF NON-PERSONAL VERBAL FORMS, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series Supplement 1/2019, „ACADEMICA BRÂNCUȘI”PUBLISHER, p.141.
- Gagné, R.M., Condițiile învățării, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975.
- Goia, Vistina, Didactica limbii și literaturii române pentru gimnaziu și liceu, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2000.
- Goia, Vistian; Drăgotoiu, I., Metodica predării limbii și literaturii române, E.D.P, București, 1995.
- Pamfil, Alina, Didactica limbii si literaturii romane(pentruinvatamintul in limbile minoritatilor nationale);gimnaziu,Cluj,Ed. Dacia 2000.
- M.Ionescu, *Discursuri creative in predare si invatare*,2000 p.23
- Manasia, M, G, (1/2020), UNDERSTANDING THE FACTORS INFLUENCING SECOND LANGUAGE ACQUISITION, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series Supplement.
- Pamfil, Alina, Limba si literatura romana in scoala ..Structuri didactice deschise. Ed. Paralela 45,Pitesti 2003.
- Parfene, C., Literatura în școală, ediția a II-a, Editura Universității “Al. I.Cuza”, Iași, 1997. Parfene, C., Compozițiile în școală, ediția a II -a, Editura “Moldova”, Iași, 1996 .
- Parfene, C., Metodica studierii limbii și literaturii române în școală, Editura Polirom, Iași, 1999.
- H. Schaub si K. Zenke (2001) , Subramurile didacticii.
- I. Nicola (1994), *Continutul procesului de invatamant*.
- H. Schaub, K. Zenke, 2003, Stiinta predarii si invatarii .
- Ioan Cerghit, Curs de pedagogie, 1984.
- DIDACTICA - RAMURA FUNDAMENTALA A STIINTELOR EDUCATIEI (scrigroup.com), accesat 04.09.2023, ora 17,49.
- <https://www.scrigroup.com/didactica-pedagogie/DIDACTICA-SAU-TEORIA-INSTRUIRI92634.php>, accesat 09.09.2023, ora 19,48.